הגדה
של
פסח

אביב

מקהלה: כי הנה הסתיו עבר,
הגשם חלף הלך לו,
הניצנים נראו בארץ.
עת הזמיר הגיע
וקול התור נשמע בארצנו.
התאנה חנטה פגיה
והגפנים סמדר נתנו ריח.

החודש הזה לכם ראש חדשים,
ראשון הוא לכם חדשי השנה –
חודש האביב.
ובחודש האביב בארבעה עשר בו־
פסח הוא
זמן חרותנו. והיה היום הזה
לכם לזכרון ותגותם אותו
לדורותיכם, חוקת עולם תחגהו,
כי בעצם היום הזה
יצאו צבאותיכם ממצרים.
היום הייתם לעם!



פנה הגשם חלף הלך לו
ענן רקיע חלף הלך לו
פני אדמה באור חמה
שבלים נשאו ראשיהם בקמה
פני הרים זה אל זה
ברמה ישוררו
שלום שלום, הידד הידד
אביב היום!

נצאה השדה, נלינה בכפרים
נשכימה לכרמים,
נראה אם פרחה הגפן,
פיתח הסמדר, הנצו הרימוני
הדודאים נתנו ריח,
ועל פתחינו כל מגדים.

מה יפית האביב!
בשדה באחו
הציצים יפרחו
צהלת חיים סביב.
מה יפית האביב!
מה נעמת האביב!

מה יפית העולם!
ים דגן שטוח,
יך גלים ברוח,
ומאירים פני האגם.

בשדות סביב בעמק מנגן כבר ה[illegible],
מבושם מזיו־הירק מאשכר ההדרים.
הוא פורע קווצות־דשא מחלפות דגן,
וצוחק – צוהל לרוח בניצה רווית־גיל.
בשדות סביב בעמק מנגן כבר האביב.

גשם חלף וסתיו עבר,
והכל בעינו נוצר –
לך לשלום גשם!

דודאים נתנו ריח,
בגינת דודים –
בא בשלום טל!

כח ברקים וצנורי שחק
עשו שליחותם –
לך לשלום גשם!

לאוגר בקציר,
גדולי חציר –
בוא בשלום טל!

מריח מימיך
נשאת שפלים, ומלאו אסמיך –
לך לשלום גשם!

נעים שמחות ופרי עץ הדר
עת יעדר!
בוא בשלום טל!





מלאו אסמינו בר,
ויקבינו יין.
בתינו הומים,
הומים מתינוקות
ובהמתנו פורה.
מה עוד תבקשי מאתנו מכורה,
ואין, ואין עדיין?

הגיע ליל פסח.
כל העולם כולו אומר הלל,
כי בלילה הזה
אוצרות טללים נפתחים.

עוד נשובה אל ניגון עתיק
והזמר ייף ויערב
עוד גביע משומר נשיק נשיק,
עליזי עינים ולבב.
טובו,טובו אהלינו
כי,כי מחול הפציע
טובו;טובו אהלינו
עוד נשובה אל ניגון עתיק.



(מוזגים כוס ראשונה)

שנת טללים
ורוחות קלילות,
שנת תנובה
ופריון —

לחיים!

מעבדות
לחרות

ליל

שמורים הוא לה' לכל בני ישראל
לדורותם.

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות
שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה
הלילה הזה כולו מצה.

שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות
הלילה הזה כולו מרור.

שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו
פעם אחת
הלילה הזה שתי פעמים.

שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין
ובין מסובין
הלילה הזה כולנו מסובין.

עבדים היינו עתה בני חורין.

עבדים היינו

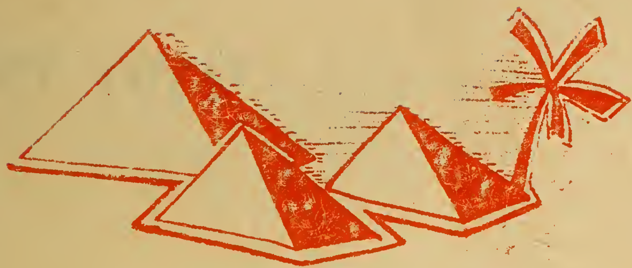
לפרעה במצרים.
ויוציאנו ה' ממצרים ביד
חזקה ויתן ה' אותות
ומופתים גדולים ורעים
בפרעה ובכל ביתו לעינינו
ואותנו הוציא משם למען
הביא אותנו לתת לנו את
הארץ אשר נשבע לאבותינו.

ואפילו כולנו חכמים, כולנו
נבונים כולנו יודעים את
התורה מצוה עלינו לספר
ביציאת מצרים
וכל המרבה לספר ביציאת
מצרים הרי זה משובח.

ליל

שמורים הוא לה'
לכל בני ישראל
לדורותם.





ובני ישראל פרו וישרצו וירבו במאוד מאוד. ותמלא הארץ אותם,
ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, ויאמר אל עמו:
הנה עם ישראל רב ועצום ממנו, הבה נתחכמה לו פן ירבה, והיה
כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו, ונלחם בנו ועלה
מן הארץ. וישימו עליו שרי מסים למען ענותו בסבלותם,
ויבן ערי מסכנות, את פיתום ואת רעמסס, וכאשר יענו אותו,
כן ירבה וכן יפרוץ.

וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ.

ויצו פרעה ביום ההוא את הנוגשים בעם ואת שוטריו
לאמר: לא תוסיפון לתת תבן לעם ללבון הלבנים כתמול
שלשם, הם ילכו וקוששו להם תבן. ואת מתכונת הלבנים אשר
הם עושים תמול שלשום תשימו עליהם, לא תגרעו ממנו, כי
נרפים הם, על-כן הם צועקים לאמר - נלכה נזבחה לאלוהינו.
תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה אל ישעו בדברי שקר.
ויצאו נוגשי העם ושוטריו ויאמרו אל העם לאמר: כה
אמר פרעה, אינני נותן לכם תבן, אתם לכו קחו לכם תבן
מאשר תמצאו, כי אין נגרע מעבודתכם דבר.
ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקושש קש לתבן. והנוגשים
אצים לאמר: כלו מעשיכם דבר-יום ביומו, כאשר בהיות
התבן. ויוכו שוטרי בני-ישראל אשר שמו עליהם נוגשי
פרעה לאמר:

מדוע לא כליתם חקכם ללבון כתמול שלשם –גם תמול, גם היום.
ויבואו שוטרי בני־ישראל, ויצעקו אל פרעה לאמר: למה תעשה
כה לעבדיך? תבן אין ניתן לעבדיך, ולבנים אומרים לנו עשו!
ויאמר: נרפים אתם נרפים, על־כן אתם אומרים נלכה נזבחה
ליהוה. ועתה, לכו עבדו ותבן לא ינתן לכם, ותוכן לבנים
תתנו.



ומשה היה רועה צאן יתרו חותנו
כהן מדין, וינהג את הצאן אחר
המדבר, ויבוא אל הר־האלהים
חרבה. וירא מלאך יהוה אליו
בלבת־אש מתוך הסנה. וירא והנה
הסנה בוער באש, והסנה איננו
אכל. ויאמר משה: אסורה־נא
ואראה את המראה הגדול הזה,
מדוע לא יבער הסנה.

ויקרא אליו אלוהים מתוך
הסנה ויאמר: אל תקרב הלום,
של נעליך מעל רגליך, כי המקום
אשר אתה עומד עליו אדמת קדש
הוא. ויאמר יהוה: ראה ראיתי
את עני עמי אשר במצרים, ואת
צעקתם שמעתי מפני נוגשיו, כי
ידעתי את מכאוביו. ועתה לכה
ואשלך אל פרעה, והוצא את עמי
בני ישראל ממצרים.



היום

אתם יוצאים בחודש האביב

ואכלו את הבשר בלילה ההוא צלי
אש ומצות על מרורים ואכלוהו.
וככה תאכלו אותו: מתניכם חגורים,
נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אותו בחפזון.

היום אתם יוצאים בחודש האביב.

ויסעו בני־ישראל מרעמסס סוכתה כשש מאות אלף רגלי
הגברים לבד מטף, וגם ערב רב עלה אתם, וצאן ובקר מקנה
כבד מאוד.

היום אתם יוצאים בחודש האביב.

וישא את בצקו טרם יחמץ משארותם צרורות בשמלותם על
שכמם ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצאים עוגות מצות
כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם
צידה לא עשו להם.

היום אתם יוצאים בחודש האביב

ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה, ויהי בעצם
היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים.

בצאת

בצאת ישראל ממצרים, בית יעקב מעם לועז –
היתה יהודה לקדשו, ישראל – ממשלותיו. הים
ראה וינס, הירדן יסוב לאחור. ההרים רקדו
כאילים, גבעות – כבני צאן.
מה לך הים כי תנוס, הירדן תסוב לאחור, ההרים
תרקדו כאילים, גבעות כבני צאן? – מלפני אדון
חולי ארץ מלפני אלוה יעקב.
ההופכי הצור אגם מים, חלמיש למעינו מים.

זכור

את היום הזה אשר יצאתם
ממצרים מבית עבדים.

ויוגד למלך מצרים כי ברח העם. ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו.

ויאסור את רכבו ואת עמו לקח עמו. ויחזק ה' את לב פרעה מלך מצרים וירדוף אחרי בני ישראל, ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חונים על הים.

ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה, וישם את הים לחרבה ויבקעו המים. ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם. וירדפו מצרים ויבואו אחריהם כל סוס פרעה, רכבו ופרשיו אל תוך הים.

ויהי באשמורת הבקר, ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו. וינער ה' את מצרים בתוך הים, וישובו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים. לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד.



ותקח מרים הנביאה אחות אהרון את התוף בידה,
ותצאנה כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות.
ותען להם מרים
שירו לה' כי גאה גאה
סוס ורוכבו רמה בים
אמר אויב ארדוף אשיג
אחלק שלל צללו כעופרת
במים אדירים.

ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר־
שור וילכו שלשה ימים במדבר ולא מצאו מים.
וילונו העם על משה לאמר, מה נשתה, תנו לנו מים
ונשתה. למה זה העליתנו ממצרים להמית אותי ואת
בני ואת מקני בצמא. ויהי העם כמתאוננים רע באזני
ה'. והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה, וישובו ויבכו
גם בני ישראל ויאמרו: מי יאכילנו בשר, זכרנו את
הדגה אשר נאכל במצרים חינם. את הקישואים ואת
האבטיחים, ואת החציר, ואת הבצלים ואת השומים.
ועתה נפשנו יבשה. אין כל בלתי אל המן עינינו.

ויסעו מאלים ויבואו כל עדת בני ישראל אל מדבר
סין. וילונו כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן
במדבר. ויאמרו אליהם בני ישראל: מי יתן מותנו
ביד ה' בארץ מצרים. בשבתנו על סיר הבשר, באכלנו
לחם לשובע. כי הוצאתם אותנו אל המדבר הזה להמית
את הקהל הזה ברעב.



קובעו

תועי מדבר, צאו מתוך השממה;
עוד הדרך רב,
עוד רבה המלחמה,
רב לכם לנוע, לנוד בערבה־
ולפניכם פרושה דרך
גדולה, רחבה.
רק ארבעים שנה נתע בין
ההרים ־ ובחול טמנו ששים
ריבוא פגרים.
אל נא יעצרונו פגרי
הנחשלים, שבעבדותח מתו ־ נפסח על תתללים.
ירקבו בקלונם סרוחים על צרורותם,
שבכתפם נשאו ממצרים אותם.
ימתק למו חלומם, חלום רוב בצלים, שומים,
דודים מלאי בשר רבים ועצומים.
עוד היום או מחר יחלוק רוח קדים
עם העיט גופת אחרון העבדים.
קומו איפוא נדים! עזבו את השממה!
אך, אל יעל קולכם, דרכו עוז בדממה
פן צעדכם יהגיז מדבר ונרדמיו
איש ואיש בלבבו ישמע הד פעמיו!
איש בלבבו ישמע קול אלוה דובר:
לך! היום אל ארץ חדשה אתה עובר!



מצה זו שאנו אוכלים על שום מה?
על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ.

הא לחמא עניא
די אכלו אבהתנא
בארעא דמצרים
כל דכפין ייתי וייכול
כל דצריך ייתי ויפסח
השתא הכא - לשנה הבאה
בארעא דישראל
השתא - עבדי
לשנה הבאה - בני חורין.

סעודה

בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים מבית עבדים.

דור דור וקושיותיו דור דור ותשובותיו.

והיא שעמדה לאבותינו ולנו
שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו
אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו
לכלותנו
והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

יצאנו

לשנות את פני העולם,לשים קץ לשיעבוד
אדם באדם.
והקץ נעוץ בחביון הדורות.
מתי נולדנו? בשעה שניצוץ כבוד ראשון
הוצת בלב העבד!
מתי הרימונו את הדגל? בשעה שהתקומם
המושפל הראשון נגד משפילו.
נולדנו עם הנץ החמה של האדם המשתחרר.
בכל מערכות האנושות לחירות שם היינו,בכל שדה-קטל של
מדוכאים,בכל "יציאת מצרים" לכל העמים וכל הדורות.

ניבים דוברים אלי,
זרעינו במענית לבב
ויום יגיע וחיינו
לשבלי זהב.

וילד רך יבוא אליך
פרחי דגן לבור,
והלך דל במלילותיך
רעבונו ישבור.

חרוש,חורש,וזרע,זורע,
במענית הלב.
ובואו,בואו זר ורע,
לחג קציר קרב.

הנני מביא אותם מארץ צפון,
וקיבצתים מירכתי ארץ.
בהם עיור ופיסח,הרה ויולדת יחדיו -
קהל גדול ישובו הנה.
בבכי יבואו,ובתחנונים אובילם,
אוליכם אל נחלי מים,
בדרך ישר לא יכשלו בה.

הנה הם פוסעים נערי ישראל: אבוקות בתבל מדמדמת.
דרך כל הלילות הם נושאים הדגלים.אדמה מגביהים
לשמים. ומי יכבה המוקד שבדם? ומי יכבה אור העין?
ומי יעצור בהילוך הרונן,בהילוך מצלצל עד אפסים?

ישטפו פלגי הדמעות,
מעיני כל בני העם.
ינהרו פלגי הדם
מלבותיהם נדכאות.

כולם יקוו לעת קץ
ועלו לארץ יהודה
והשקו אדמתה השדודה
והפרו כל תלם כל עץ.

שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה,
משאת נפש כל נביא וכמיהת לב כל הוזה,
שחלום אינני חולם ודמיון איני חוזה –
שאמת המחזה.

שראיתי במו עיני בנפול הזרע ביזרעאל
מידי קומץ אלמונים! מזי רעב ובני־בלי־צל
והנה אלומתם תתרומם ותתגדל –
למדינת ישראל.

(מוזגים כוס שלישית)

לחיי מדינת ישראל!



... הדרך
אלינו אכזר ונפתל
בואכה המישור, והדרך
היא הרה.
ימלאו, ימלאו ראשינו טל!
לא תבגוד ברכת הזרע.

לא באנו הלום לשחת אמרים.
ירינו חרש
והחרש
ואגר־נא.

וראה:
השדה עמרים עמרים
בנסוע קרוננו
הגורנה.

פריון

רועש בגנים, שרות שבלים
את שירינו, נפשנו –להבה
עולה מפרגי הניסן שבכר,
שיכורים מלטיפות הרוחות,
חלומי ריח-מור אביבנו.
נאמץ בידים עזות בדידות
נתח – ארץ יקר.

קרוב יום אשר הוא לא יום ולא לילה,
רם! הודע כי לך היום ואף הלילה,
שומרים הפקד לעירך, גם ביום וגם בלילה,
תאיר כאור יום אור לילה.

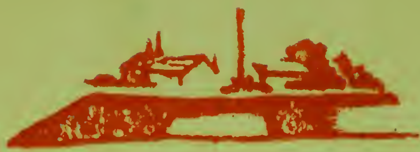
הפקידי שומרים על החומה
וצופים בארבע הפינות.
דעי, כל ענן עולה אי שם באופק,
ראי, כל תמרת אבק מתאבכה במרחק דרכים;
למדי כל אות ולכל ניד מרחקים הקשיבי,
ובמפקד הביאי כל נאמניך להיות ערים
לקראת באות!

כפינו נשא אל מרום
בפינו תפילת השלום,
על שדמה בכר,
על שיח בהר,
על שדה שהזהיב,
ביום שמש וזיו –
שאי ברכה, שאי ברכה!

שפתנו תפילה תדובב,
גחלת לוחשת בלב,
כי ציון על תלה,
תבנה לתהילה,
ומכל קצות עולם
יעלו בני העם –
זו הברכה, זו הברכה!

שים שלום ופרוש סוכת שלום
על ישראל ועל העולם כולו.

אליהו הנביא...



חסל סידור פסח כהלכתו,
כאשר זכינו לסדר אותו בביתנו הנבנה,
כן נזכה לחגים, חגי עבודה ודרור,
הבאים עלינו לטובה בעולם כולו.

וישראל ישכון לבטח בארצו,
עובד אדמתו,
אוכל מפריה ונהנה מטובה.

חסל סידור
פסח!

גבת, תש"ך